

УДК 378.14

DOI: 10.31376/2410-0897-2025-1-57-30-38

СТУДЕНТСЬКИЙ НАУКОВИЙ ГУРТОК ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ІНІЦІАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Листопад Олексій Анатолійович

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
e-mail: lystopad.oa@pdpu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0002-3121-324X

Гуданич Наталія Миколаївна

викладач кафедри дошкільної педагогіки
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
e-mail: hudanych.NM@pdpu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0003-2421-8955

Стаття присвячена аналізу особливостей організації студентського наукового гуртка як засобу розвитку пізнавальної ініціативності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Студентський науковий гурток розглядається як ефективний інструмент залучення студентів до науково-дослідницької роботи. Визначено сутність поняття студентський науковий гурток. Встановлено основні функції студентського наукового гуртка. Описано мету та завдання студентського наукового гуртка «Розвиток ініціативності: від здобувача вищої освіти до вихователя». Описано досвід студентського наукового гуртка «Розвиток ініціативності: від здобувача вищої освіти до вихователя». Представлені традиційні та інноваційні форми організації студентського наукового гуртка. Наведено особливості використання інформаційно-комунікаційних технологій в організації роботи студентського наукового гуртка.

Ключові слова: студентський науковий гурток, науково-дослідницька діяльність, розвиток пізнавальної ініціативності, інформаційно-комунікаційні технології.

Постановка проблеми. Нині відбувається інтенсивне реформування системи освіти, розробляються і впроваджуються нові проекти, розширюються інноваційні процеси. Стає очевидною потреба в діяльних, творчо мислячих людях, здатних самостійно висувати й розв'язувати різноманітні нестандартні завдання в складних умовах. У зв'язку з цим особлива увага має бути приділена проблемі підвищення якості підготовки студентів до розв'язання дослідницьких задач (О. Башкір, Р. Бруханський, Т. Завгородня, Л. Ковальчук, О. Кулик, М. Лаврук, В. Маїк, В. Медвідь, Я. Мотенко, У. Ніконенко, Т. Пристайко, І. Тимошенко та ін.). З метою розв'язання цієї проблеми в закладах вищої освіти існують студентські наукові гуртки. На думку вчених (Л. Альошкіна, Ю. Єчина, О. Повідайчик, Г. Пономарьова, В. Прошкін та ін.) науково-дослідницька робота є невід'ємною частиною освітнього процесу в закладах вищої освіти. У зв'язку з цим формування та розвиток студентських наукових гуртків є для кожного закладу вищої освіти вельми актуальним.

Дослідники стверджують (В. Білаш, В. Дубнюк, Л. Зубченко, І. Лісецька, О. Повідайчик, Н. Соколова та ін.), що саме в наукових гуртках студенти вчаться працювати з літературою, аналізувати, узагальнювати результати власних досліджень, виступати з доповідями на конференціях, відстоювати свою думку в полеміках, застосовувати на практиці інформаційно-комунікаційні технології, що дає змогу студентам краще адаптуватися до професійної діяльності, відчувати постійну потребу в підвищенні фахових умінь і поглибленні теоретичних і практичних знань, необхідних у професійній діяльності. Дослідження (М. Гаморак, О. Годованець, Г. Короленко, І. Лісецька, Л. Новицька-Усенко та ін.) доводять, що актуальність проблеми організації студентського наукового гуртка як засобу розвитку пізнавальної ініціативності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти визначається потребою в підготовці компетентних, творчих і самостійних фахівців, здатних до інноваційної діяльності в професійній сфері. У сучасному суспільстві, яке активно розвивається в умовах цифровізації, глобалізації та реформування освіти, перед педагогами ставляться нові вимоги. Вихователі закладів дошкільної освіти повинні володіти не лише теоретичними знаннями, але й практичними навичками, які дають змогу ефективно організовувати освітній процес, застосовувати інноваційні методики та підходи.

Науковці (О. Білостоцька, С. Вітвицька, В. Ворожбіт-Горбатюк, К. Зозуля, Л. Зубченко, О. Коркішко та ін.) зазначають, що науковий гурток є одним з ефективних засобів формування таких компетентностей у студентів. Його діяльність спрямована на стимулювання пізнавальної активності та ініціативності, розвиток дослідницьких умінь і навичок, формування здатності до самостійного вирішення професійних завдань, підтримку творчої самореалізації студентів. Проблема розвитку пізнавальної

ініціативності особливо актуальна для майбутніх вихователів, адже саме від їхньої здатності до саморозвитку, аналітичного мислення та готовності до постійного вдосконалення залежить якість дошкільної освіти. Участь у студентських наукових гуртках дає змогу розвивати означені якості, сприяючи гармонійному поєднанню теоретичних знань із практичною діяльністю (Р. Деніна, О. Дронов, Л. Зубченко, О. Іванкова І. Лісецька, Н. Третяк, І. Трефаненко, О. Чорновол-Ткаченко, Б. Шумко та ін.).

Крім того, у багатьох сучасних дослідженнях українських вчених [1; 2; 8] зазначається, що наукові гуртки сприяють формуванню в студентів соціально значущих навичок, таких як командна робота, публічні виступи, проєктна діяльність, що створює умови для інтеграції професійних і особистісних компетенцій. В умовах реформування системи освіти в Україні організація студентських наукових гуртків стає важливим аспектом підготовки фахівців, здатних до адаптації в змінному освітньому середовищі, що підкреслює необхідність подальшого дослідження і вдосконалення методики їх організації. Отже, актуальність цієї проблеми зумовлена як потребою в інноваційній підготовці майбутніх педагогів, так і важливістю створення умов для розвитку їхньої пізнавальної ініціативності та творчого потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження (А. Бистрицька, М. Білуха, С. Богдан, О. Галян, А. Єріна, Н. Єфремова, В. Ковальчук, О. Колесников, О. Крушельницька та ін.) вказують на те, що організація науково-дослідницької роботи здобувачів освіти є ключовим компонентом сучасного освітнього процесу. Науково-дослідницька робота здобувачів освіти сприяє розвитку критичного мислення, творчих здібностей і практичних навичок, необхідних для успішної професійної діяльності. Багато дослідників (Г. Бірта, О. Данильян, Н. Ковтун, В. Самсонов та ін.) підкреслюють, що інтеграція науково-дослідницької роботи в освітній процес дозволяє зробити його більш практично орієнтованим. Науково-дослідницька діяльність сприяє розвитку компетентностей, важливих для сучасного суспільства: навички самостійного пошуку і аналізу інформації, уміння формулювати проблеми, ставити цілі та досягати результатів, розвиток комунікативних і презентаційних навичок через участь у наукових конференціях, конкурсах, публікаціях (Л. Власенко, О. Данильян, А. Завербний, В. Зацерковний, З. Партико, Н. Сидоренко, Ф. Швець та ін.).

Сучасні публікації (Т. Волошина, В. Коваленко, Т. Потапчук, Л. Себало, А. Яцишин та ін.) акцентують увагу на важливості використання цифрових технологій, платформ для спільної роботи (Google Workspace, Microsoft Teams), використання спеціалізованого програмного забезпечення для аналізу даних (SPSS, MATLAB), доступу до відкритих наукових баз даних та ресурсів (PubMed, Scopus, Google Scholar). Дослідники [3; 4; 5; 6; 7] наголошують, що ефективна організація науково-дослідницької роботи неможлива без підтримки кваліфікованих наставників. Наставники, на думку вчених (В. Зінченко, І. Осадченко, Г. Сердюк, Д. Сопова та ін.), допомагають студентам вибирати теми досліджень, актуальні для сучасної науки, сприяють формуванню в здобувачів навичок академічної доброчесності, підтримують у розробці структури дослідження та написанні наукових текстів.

Потрібно зауважити, що зростає увага до питань дотримання академічної доброчесності у виконанні науково-дослідницької роботи, що передбачає запобігання плагіату через навчання правильному цитуванню, використання програм перевірки оригінальності текстів, формування етичної відповідальності в здобувачів освіти (О. Боровик, Н. Гриценко, В. Каличева, М. Кондратюк та ін.). У статтях останніх років (Н. Авшенюк, І. Атаманчук, В. Бугров, Ю. Гришук, М. Дебич, О. Локшина, Н. Мирончук, А. Сбруєва, С. Шитікова та ін.) підкреслюється важливість залучення студентів до міжнародних проєктів і програм та академічної мобільності, участь у спільних дослідницьких проєктах із закордонними університетами, стажування та обмін досвідом за кордоном, використання результатів міжнародних досліджень для підвищення якості освіти.

Дослідження (А. Артюхова, С. Важинський, С. Гончаренко, В. Вихрущ, О. Данильян, В. Зацерковний, Ю. Козловський, В. Медвідь, Б. Мокін, В. Ортинський, З. Партико, В. Сидоренко та ін.) засвідчують, що успішна організація науково-дослідницької роботи має багатовекторний вплив – від підвищення академічної успішності студентів до розвитку їхньої готовності до викликів сучасного ринку праці. Аналіз наукової літератури (Н. Бабченко, С. Каламбет, В. Петрушенко, П. Селігей та ін.) спонукає до висновку про те, що ефективна організація науково-дослідницької роботи потребує системного підходу, який охоплює освітні, технологічні, організаційні та етичні аспекти.

Погоджуємося з думкою закордонних дослідників (Dr. D. Beerbaum, R. Bob, L. A. Boland, Ch. Brooks, G. Consigli, R. F. Crespo, C. Giebe, M. Gilli, J. F. Hair), що науково-дослідницька робота студентів обов'язково сприяє розвитку творчого нестандартного мислення, що дає можливість обґрунтувати й відстояти свою точку зору. Спираючись на наукові праці вчених (В. Бабайлов, І. Бабух, В. Бессонова, Р. Бруханський, А. Бхаттачарджи, В. Вакуленко, В. Горин, Б. Гузар, О. Данильян, І. Доценко, В. Дубницький, М. Євтушенко, Н. Зарицька, А. Конверський, М. Корягін, Ю. Костін, В. Лагодієнко, В. Медвідь, Ю. Носачова, І. Радіонова, В. Самсонов), встановлено, що оволодіння науково-практичними

знаннями, уміння знаходити головне у величезному потоці інформації, самоорганізація, розуміння значущості своєї наукової діяльності, розвиток творчого мислення – усе це природним чином виховує в студента низку позитивних рис характеру, необхідних майбутньому фахівцеві: відповідальність, цілеспрямованість, сміливість, моральну досконалість, дотримання професійної етики, прагнення до професійного і наукового покликання. З метою підвищення ефективності науково-дослідної роботи в закладах вищої освіти створюються студентські наукові гуртки, які об'єднують широке коло студентів, що обрали певний науковий напрям відповідно до плану роботи кафедри.

Формулювання мети статті. Проаналізувати особливості організації студентського наукового гуртка як засобу розвитку пізнавальної ініціативності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Переконливим є погляд знаних авторитетів (В. Андрущенко, А. Богуш, М. Вашуленко, В. Кремень, В. Луговий, Н. Ничкало, С. Ніколаєнко, П. Саух, С. Сисоєва, О. Топузов та ін.) про те що, науково-дослідна робота здобувачів освіти є важливою частиною їхньої професійної підготовки. Доведено, що вона не лише допомагає оволодіти основами наукового пошуку, але й розвиває критичне мислення, уміння аналізувати інформацію, а також здатність формулювати й вирішувати проблеми. Участь у дослідницьких проєктах дає можливість здобути практичні навички, що знадобляться в майбутній професійній діяльності, а також сприяє розвитку інноваційного мислення та творчого підходу до вирішення завдань.

Є очевидним, що науково-дослідна робота має важливу роль у формуванні майбутнього вихователя, оскільки вона допомагає не лише здобути необхідні теоретичні знання, але й розвиває низку ключових професійних і особистісних якостей. Вихователь, який займається науково-дослідною діяльністю, має змогу вивчати сучасні педагогічні теорії, аналізувати їх на практиці, а також виявляти нові підходи до роботи з дітьми (Л. Артемова, Г. Беленька, О. Богініч, А. Богуш, Н. Гавриш, Н. Грама, І. Дичківська, Т. Жаровцева, І. Княжева, О. Ковшар, І. Мардарова, М. Машовець, Н. Мельник, Р. Найда, В. Нестеренко, Г. Підкурманна, С. Семчук, Т. Танько та ін.).

Результати дослідження підтверджують справедливості твердження про те, що науково-дослідна діяльність розвиває здатність до аналізу інформації, критичної оцінки різних методів і технік виховання, що дає змогу вихователю краще адаптуватися до потреб дітей і вибудовувати ефективні стратегії навчання і розвитку. У роботі над науковим проєктом вихователь може досліджувати питання, пов'язані з індивідуальними особливостями дітей, психоемоційним розвитком та іншими аспектами, що допомагає розвивати творчий підхід до вирішення конкретних виховних завдань. Вивчення новітніх педагогічних технологій та їх упровадження в практику стає можливим завдяки науково-дослідній роботі. Вихователь може досліджувати ефективність нових методів навчання, інструментів для роботи з дітьми, що підвищує якість освіти. Займаючись науковою роботою, майбутній вихователь розвиває вміння планувати свою діяльність, організовувати процес навчання, досліджувати різні підходи до вирішення проблем, що сприяє становленню його як фахівця високого рівня. Науково-дослідна робота дозволяє майбутньому вихователю не тільки поглибити свої знання та навички, але й розвивати професійні якості, необхідні для ефективної роботи з дітьми.

У цьому аспекті варто взяти до уваги, що студентський науковий гурток є важливою складовою організації науково-дослідної роботи майбутніх вихователів, адже він створює платформу для розвитку їхніх наукових, дослідницьких і професійних навичок. Студентський науковий гурток надає можливість вивчати новітні дослідження в галузі педагогіки, психології та виховання, обговорювати актуальні проблеми освіти та виховання, що дає змогу майбутнім вихователям розширити свої теоретичні знання.

На основі категоріального аналізу можна констатувати, що студентський науковий гурток – це організаційна форма роботи студентів у закладах вищої освіти, яка об'єднує осіб, зацікавлених у поглибленому вивченні певної галузі знань, наукових дослідженнях та розширенні професійних компетенцій. Аналіз наукової літератури [1; 2; 8] засвідчив, що головною метою студентського наукового гуртка є створення умов для інтелектуального розвитку, формування дослідницьких навичок, а також залучення студентів до науково-дослідної діяльності та творчих пошуків. Спираючись на наукові праці вчених (О. Білостоцька, Д. Боярський, Л. Нікітченко та ін.), встановлено, що основні функції студентського наукового гуртка: організація наукових досліджень за профільними тематиками; участь у конференціях, семінарах, круглих столах; проведення дискусій, лекцій та майстер-класів; стимулювання наукової активності студентів; обмін ідеями та досвідом між учасниками.

Студентські наукові гуртки функціонують при кафедрах, факультетах чи інших структурних підрозділах університету та є важливою частиною освітньо-наукового процесу. Удалося зафіксувати, що в гуртку студенти мають змогу брати участь у дослідженнях, розробляти власні наукові проєкти, ставити гіпотези та перевіряти їх на практиці, що дає їм навички планування і проведення наукових досліджень, аналізу результатів та їх інтерпретації. У гуртку можна обговорювати питання, що стосуються не лише

педагогіки, а й психології, соціології, культурології, що дозволяє майбутнім вихователям враховувати різноманітні аспекти виховного процесу, розвивати цілісне розуміння педагогічної діяльності. Гурток може організовувати експериментальні дослідження, майстер-класи, тренінги, що дає змогу студентам випробовувати теоретичні знання на практиці, що також може бути корисно для розвитку навичок роботи з дітьми в реальних умовах.

Зібраний і проаналізований фактичний матеріал дозволяє стверджувати, що в студентському науковому гуртку студенти отримують можливість реалізувати свої наукові амбіції, обговорювати ідеї з однокласниками, що підвищує їхню мотивацію до подальшої наукової роботи і сприяє вдосконаленню власних професійних навичок. Результати дослідження підтверджують справедливості твердження, що гурток може сприяти участі студентів у наукових конференціях, семінарах, де вони можуть презентувати свої дослідження, отримувати зворотний зв'язок від професіоналів і колег, а також публікувати власні роботи в наукових журналах, що не тільки підвищує їхню наукову репутацію, а й дозволяє набути досвіду комунікації з науковою спільнотою. Обговорення наукових статей, теорій, досліджень у гуртку дає змогу студентам розвивати навички критичного аналізу, порівняння різних підходів до вирішення педагогічних проблем і вибору найефективніших методів. У цьому аспекті варто взяти до уваги, що студентський науковий гурток є потужним інструментом для розвитку наукової, дослідницької та професійної діяльності майбутніх вихователів. Він сприяє формуванню комплексного підходу до навчання, розвитку інноваційних ідей і вирішення актуальних проблем педагогічної практики.

Дослідження засвідчило, що студентські наукові гуртки відіграють важливу роль у розвитку пізнавальної ініціативності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Вони створюють середовище для професійного і особистісного розвитку, сприяють формуванню активної наукової позиції та стимулюють інтерес до інноваційних методів навчання і виховання. Участь у наукових гуртках допомагає студентам вдосконалювати здатність до аналізу та оцінки інформації, що є важливим для майбутньої роботи в дошкільній освіті, де потрібно оперативно реагувати на різноманітні ситуації.

Доведено, що в гуртках студенти можуть досліджувати актуальні проблеми дошкільної освіти, новітні педагогічні методики, психологічні аспекти виховання дітей, що дозволяє впроваджувати інноваційні підходи до навчання та виховання. Участь у наукових проєктах дає змогу студентам набувати досвіду проведення наукових досліджень, підготовки наукових праць, що є важливим для розвитку пізнавальної активності та ініціативи в майбутній професії. Участь у дослідницьких проєктах стимулює інтерес до самостійного здобуття знань і розвитку творчого підходу до вирішення педагогічних завдань, що особливо корисно для майбутніх вихователів, яким важливо постійно оновлювати свої знання та вміння.

Є впевненість у тому, що робота в науковому гуртку сприяє розвитку комунікативних навичок, умінь працювати в команді, що є важливим аспектом роботи вихователя в колективі закладу дошкільної освіти. Не можна не зважати на те, що студенти, які беруть участь у наукових гуртках, мають можливість співпрацювати з викладачами, науковцями, а також з педагогами-практиками, що розширює їхні горизонти і дозволяє застосовувати теоретичні знання в реальних умовах. Означені факти переконують у тому, що студентські наукові гуртки є потужним засобом для розвитку пізнавальної ініціативності майбутніх вихователів, формуючи в них необхідні компетенції для ефективної роботи в закладах дошкільної освіти.

На кафедрі дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» організовано студентський науковий гурток «Розвиток ініціативності: від здобувача вищої освіти до вихователя». Мета студентського наукового гуртка «Розвиток ініціативності: від здобувача вищої освіти до вихователя»: сприяти розвитку пізнавальної ініціативності, наукового мислення та творчого потенціалу здобувачів вищої освіти, які готуються до професійної діяльності у сфері дошкільної освіти, через залучення до науково-дослідної, творчої та освітньої діяльності.

Завдання студентського наукового гуртка «Розвиток ініціативності: від здобувача вищої освіти до вихователя»: розвивати в студентів пізнавальний інтерес до сучасних проблем дошкільної педагогіки та методик виховання; формувати навички самостійного наукового пошуку, аналізу та узагальнення теоретичних знань; організовувати дослідницькі та творчі проєкти, спрямовані на підвищення педагогічної майстерності студентів; сприяти обміну досвідом між студентами через участь у наукових конференціях, семінарах, круглих столах та дискусіях; підтримувати ініціативи студентів у впровадженні інноваційних ідей у педагогічну практику; розвивати критичне мислення та здатність застосовувати отримані знання в професійній діяльності; заохочувати співпрацю студентів з науково-педагогічними працівниками кафедри дошкільної педагогіки та іншими закладами освіти; підвищувати рівень обізнаності студентів щодо сучасних тенденцій і викликів у сфері дошкільної освіти.

В організації студентського наукового гуртка були використані традиційні та інноваційні форми роботи. Серед традиційних форм організації роботи студентського наукового гуртка «Розвиток ініціативності: від здобувача вищої освіти до вихователя» варто назвати проведення лекцій науково-

педагогічними працівниками кафедри та запрошеними фахівцями: «Сучасні тенденції в дошкільній освіті: виклики та перспективи», «Розвиток пізнавальної активності дітей дошкільного віку», «Інноваційні методи та технології у вихованні дітей дошкільного віку», «Формування креативності в майбутніх вихователів», «Роль вихователя в забезпеченні сталого розвитку дитини», «Методика організації дослідницької діяльності дітей у дошкільному віці», «Використання артпедагогіки в дошкільній освіті», «Психолого-педагогічна підтримка дітей з особливими освітніми потребами», «Формування емоційного інтелекту дошкільників», «Медіаосвіта в закладах дошкільної освіти».

Також у рамках студентського наукового гуртка було проведено круглі столи: «Розвиток ініціативності студентів у педагогічній діяльності (практичні вправи на розвиток творчого мислення)», «Підготовка до науково-дослідної діяльності в педагогіці (основи вибору теми дослідження, методологія наукового пошуку)», «Використання STEM-освіти в роботі з дітьми дошкільного віку (інтерактивний підхід до навчання через дослідження)», «Організація та проведення педагогічних експериментів (структура і правила проведення досліджень у закладах дошкільної освіти)», «Кейс-методи в дошкільній педагогіці (аналіз ситуацій і вирішення практичних завдань)», «Ігрові технології у формуванні життєвих компетентностей дітей дошкільного віку (майстер-клас із розробки ігор для дітей)», «Розвиток комунікативних навичок у дітей через педагогічні технології (практикум із моделювання занять)», «Екологічне виховання в закладах дошкільної освіти (організація інтегрованих занять для дітей)», «Формування здоров'язбережувальної компетентності дітей дошкільного віку (використання фізичних вправ, рухливих ігор та дихальних технік)», «Підготовка до професійної самореалізації майбутніх вихователів (планування власного професійного розвитку)».

В організації студентського наукового гуртка «Розвиток ініціативності: від здобувача вищої освіти до вихователя» було використано такі форми організації, як: участь студентів у внутрішніх, всеукраїнських та міжнародних наукових заходах (конференцій, семінари тощо), написання наукових статей і тез, підготовка публікацій для студентських і фахових збірників, запрошення досвідчених вихователів для обміну знаннями тощо.

Організація студентського наукового гуртка передбачала використання інноваційних форм організації роботи. Серед інноваційних форм організації роботи студентського наукового гуртка варто виокремити роботу над практичними проєктами, які сприяють упровадженню інновацій у дошкільну освіту. Темі практичних проєктів студентського наукового гуртка «Розвиток ініціативності: від здобувача вищої освіти до вихователя»: «Інноваційні підходи до виховання дітей дошкільного віку (розробка інтерактивних занять із використанням STEM-методик)», «Розвиток креативності дітей дошкільного віку (створення методичних рекомендацій та практичних посібників з упровадження артпедагогіки)», «Екологічна свідомість із раннього віку (організація та реалізація проєкту «Екосвіт для малюків» із залученням дошкільників до екологічних ігор, експериментів та творчих завдань)», «Культурно-історична спадщина в освіті дітей дошкільного віку (організація мініпроєкту «Українські традиції для малюків» з інтерактивними заняттями про народні звичаї).

Проведено воркшопи та тренінги: «Пізнавальні ігри для дітей дошкільного віку (розробка та апробація серії настільних ігор, спрямованих на розвиток логіки, пам'яті та уваги в дітей)», «Емоційний інтелект дитини (проведення тренінгів для дітей з розвитку навичок розпізнавання та вираження емоцій)»; «Казкотерапія у вихованні (створення циклу авторських казок для виховання моральних якостей у дітей)», «Здоров'язбережувальні технології в закладі дошкільної освіти (розробка та впровадження фізичних активностей (руханок, гімнастик) для дітей з урахуванням їхніх вікових особливостей)».

Було використано таку інноваційну форму роботи, як хакатон. Хакатони в освіті – це інтерактивні заходи, під час яких учасники (студенти, викладачі, педагоги та інші зацікавлені особи) працюють у командах для швидкого вирішення освітніх проблем або створення нових інноваційних продуктів, це своєрідний інтенсивний мозковий штурм, який поєднує творчість, співпрацю та обмін знаннями. Зазвичай хакатон триває від кількох годин до кількох днів. Мета хакатону – знайти ефективне рішення для конкретного завдання, створити новий інструмент, розробити методику, освітній ресурс або програмний продукт. Формат проведення хакатону – команда з 3–8 осіб які працюють над завданням, наприкінці заходу вони презентують свої результати журі або аудиторії, учасники заохочуються до нестандартного мислення та розробки унікальних ідей. Проведено такі хакатони: «Інклюзивна освіта в закладах дошкільної освіти (розробка рекомендацій для вихователів щодо роботи з дітьми з особливими освітніми потребами)», «Медіаосвіта для дітей дошкільного віку (розробка навчальних матеріалів з медіаграмотності для дітей у формі ігор та мультфільмів)», «Робота з батьками як партнерами у вихованні (організація тренінгів та семінарів для батьків з питань взаємодії з дітьми в домашніх умовах)».

У діяльності студентського наукового гуртка було передбачено використання ігрових технологій (педагогічні квести, педагогічні майстерні), а також практичні заняття з моделювання освітнього процесу в

зкладах дошкільної освіти: «Творчий підхід до навчання основ грамоти та математики (розробка інноваційних вправ та ігор для навчання дітей читанню, письму та рахунку)», «Експериментальна діяльність у роботі з дітьми (проведення простих дослідів для розвитку в дітей інтересу до пізнання навколишнього світу)», «Квест як форма навчання дітей дошкільного віку (розробка серії освітніх квестів для дітей дошкільного віку з використанням інтерактивних технологій)», «Студентська школа майбутнього вихователя (проведення серії майстер-класів для студентів із моделювання освітнього процесу в закладах дошкільної освіти)».

Використання інформаційно-комунікаційних технологій в організації роботи студентського наукового гуртка «Розвиток ініціативності: від здобувача вищої освіти до вихователя» сприяло підвищенню ефективності, доступності та інноваційності освітнього процесу. Інформаційно-комунікаційні технології допомагали забезпечити інтерактивність, гнучкість в організації науково-дослідної роботи.

Проведення засідань гуртка, лекцій, семінарів та обговорень через платформи Zoom, Google Meet, Microsoft Teams дозволяло залучати студентів незалежно від їхнього місцезнаходження. Використання месенджерів (Telegram, Viber) чи платформ (Google Classroom, Moodle) надавало можливість оперативного обміну інформацією, організації дискусій та надання зворотного зв'язку. Використання інтерактивних платформ (Canva, Prezi, Miro, Kahoot) дозволяло створювати цікаві дидактичні матеріали. Використання цифрових бібліотек (Google Scholar, ResearchGate), електронних журналів і баз даних сприяло пошуку та аналізу наукової літератури. Використання хмарних сервісів (Google Docs, Microsoft OneDrive) сприяло якісному написанню наукових статей, виконанню проєктів чи проведення досліджень.

Можна з упевненістю сказати, що залучення студентів до міжнародних платформ (Coursera, EdX, Prometheus) сприяло підвищенню їхніх професійних здатностей, а використання інтерактивних тестів, вікторин та симуляторів сприяло формуванню мотивації до навчання. Залучення до розробки електронних портфоліо, блогів, подкастів забезпечувало демонстрацію творчих напрацювань студентів, презентацію творчих проєктів або розроблених методик за допомогою онлайн-платформ (Padlet, ArtSteps).

Ведення сторінок гуртка у Facebook, Instagram та Telegram стало ефективним інструментом інформування студентів про події та досягнення, а також сприяло залученню нових членів до студентського наукового гуртка «Розвиток ініціативності: від здобувача вищої освіти до вихователя». Активна комунікація через соціальні мережі дала змогу популяризувати діяльність гуртка, створювати інтерактивний контент і розширювати аудиторію.

Наприклад, Facebook: анонси зустрічей, тренінгів, конференцій чи вебінарів із чіткими датами, програмою та формами участі, публікації з фотографіями та розповідями про успіхи учасників гуртка, зокрема участь у конкурсах чи наукових конференціях, опитування щодо тем майбутніх заходів або зворотного зв'язку від учасників про проведені події, конкурси з фото чи відео, наприклад, «Поділись ідеєю для розвитку ініціативності» з можливістю виграти символічний приз; Instagram: фото та відео з подій, «закулісні моменти», інтерв'ю з активними учасниками гуртка, анонси подій із посиланнями на реєстрацію: серія «Корисні поради» для студентів, серія «День із життя гуртка», короткі відео про цікаві факти зі сфери освіти чи виховання, мотиваційні цитати, успішні кейси учасників гуртка, використання брендових хештегів, наприклад, «Гурток Розвиток Ініціативності»; Telegram: короткі повідомлення з важливими новинами, посиланнями на корисні матеріали або статті, автоматичні нагадування про події, дедлайни чи реєстрації, канал для обговорення ідей, обміну досвідом, організації спільної роботи над проєктами, Telegram-бот, який відповідає на запитання учасників та допомагає реєструватися на заходи.

У цьому аспекті варто взяти до уваги, що цифрові форми для опитувань (Google Forms, SurveyMonkey) сприяли збору відгуків, анкетування студентів щодо їхніх потреб, інтересів і задоволеності роботою гуртка. Також використовувалися платформи типу eTwinning або Erasmus+ для налагодження професійних зв'язків із закордонними студентами та викладачами.

Перевагами використання інформаційно-комунікаційних технологій в організації роботи студентського наукового гуртка «Розвиток ініціативності: від здобувача вищої освіти до вихователя» була можливість організувати роботу у вільний для студентів час, швидкий доступ до дидактичних матеріалів та зручність їх використання, знайомство з цифровими інструментами, які студенти зможуть використовувати в майбутній професійній діяльності. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в організації роботи студентського наукового гуртка відкривало нові можливості для розвитку ініціативності студентів, формування їхнього творчого потенціалу та підготовки до сучасних викликів у професійній діяльності.

Отже, є всі підстави зробити такий висновок, що студентський науковий гурток «Розвиток ініціативності: від здобувача вищої освіти до вихователя» має численні переваги, які сприяють професійному та особистісному зростанню студентів, які готуються до роботи у сфері дошкільної освіти. Діяльність гуртка була зосереджена на розвитку пізнавальної ініціативності, наукового мислення та творчого потенціалу здобувачів вищої освіти. Проведені дослідження підтверджує, що залучення студентів

до дослідницької діяльності сприяло формуванню активної позиції в навчанні та професійному зростанні. Участь у проєктах, наукових конференціях та семінарах стимулювало самостійне вивчення нових методик, підходів та технологій у дошкільній освіті. Робота над науково-дослідними проєктами в гуртку розвивала аналітичні навички, логіку, здатність робити висновки та аргументувати власну точку зору. Студенти вчилися опрацьовувати наукову літературу, проводити експерименти та аналізувати їх результати. Участь у творчих проєктах допомагала студентам проявляти креативність у вирішенні педагогічних завдань, розробці освітніх програм і методик. Студенти мали можливість презентувати свої ідеї та напрацювання, що підвищує їх упевненість у власних силах. Гурток дав змогу студентам моделювати реальні ситуації, які можуть траплятися в професійній діяльності, та шукати ефективні способи їх вирішення. Участь у практичних заняттях, воркшопах та тренінгах формувала важливі навички, необхідні в роботі з дітьми дошкільного віку.

Отже, можна впевнено стверджувати, що спільна робота в гуртку сприяла формуванню навичок ефективної комунікації, співпраці та взаємодії в команді. Організація і проведення заходів стимулювали розвиток лідерських якостей, відповідальності та ініціативності. Гурток мотивував студентів до постійного вдосконалення своїх знань і навичок. Учасники гуртка часто ставали активними учасниками конкурсів, грантових програм і міжнародних проєктів. Студенти отримували можливість ознайомлюватися з експертами у сфері дошкільної освіти, переймати їхній досвід і знаходити однодумців для подальшої співпраці. Здійснене дослідження дає можливість зробити висновки, що діяльність студентського наукового гуртка «Розвиток ініціативності: від здобувача вищої освіти до вихователя» є важливим чинником підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері дошкільної освіти, які мають високий рівень ініціативності, наукового мислення та творчого підходу до професійної діяльності.

Висновки (з перспективами подальших розвідок із напрямку). Таким чином, проведене дослідження дозволило зробити висновки, що студентський науковий гурток «Розвиток ініціативності: від здобувача вищої освіти до вихователя» має низку переваг, які суттєво впливають на розвиток професійних і особистісних якостей здобувачів вищої освіти. Його діяльність зосереджена на формуванні компетентностей, необхідних для майбутніх вихователів у сфері дошкільної освіти, через активну участь у науково-дослідній, творчій та освітній роботі.

Результати здійсненого аналізу дозволяють зробити висновок, що студенти набувають навичок самостійного пошуку, аналізу та використання інформації, відбувається формування активного ставлення до навчання та дослідницької роботи, що сприяє професійному зростанню. Участь у гуртку сприяє розвитку критичного аналізу, логічного мислення та вміння робити обґрунтовані висновки. Студенти вчаться вирішувати професійні проблеми з наукової точки зору, використовуючи сучасні дослідження. Участь у проєктах, конкурсах, семінарах і конференціях дозволяє студентам розкрити свої творчі здібності.

Можна впевнено стверджувати, що гурток створює умови для генерації ідей та розробки авторських методик у сфері дошкільної освіти, здобувачі набувають практичних навичок, які вони зможуть ефективно використовувати в роботі вихователя, зокрема в освітній і виховній діяльності, функціонування гуртка сприяє інтеграції теоретичних знань із практикою. Студенти беруть участь у проведенні досліджень, написанні наукових статей, підготовці виступів на конференціях, що підвищує рівень їхньої обізнаності в сучасних тенденціях педагогічної науки.

У процесі дослідження прийшли до висновку, що робота в команді гуртка сприяє розвитку вміння співпрацювати, обмінюватися ідеями, організовувати спільну діяльність. Студенти розвивають навички публічних виступів і презентації власних напрацювань. Участь у науковому гуртку виділяє студента серед інших випускників, демонструючи його активну позицію, дослідницькі навички та здатність до професійного зростання. Студенти отримують натхнення для подальшого навчання, участі в грантових проєктах, написанні курсових і кваліфікаційних (магістерських) робіт на основі власних досліджень. Отже, діяльність наукового гуртка не лише сприяє формуванню професійної компетентності, а й стимулює розвиток лідерських якостей, креативності та готовності до інноваційної діяльності, що є ключовими складовими успішного вихователя в сучасній дошкільній освіті.

Перспективи подальшого вивчення заявленої проблеми вбачаємо в дослідженні особливостей організації студентської науково-дослідної роботи в закладах вищої освіти на засадах використання інформаційно-аналітичних систем.

Список використаної літератури

1. Білостоцька О. В. Науковий гурток як засіб формування професійних якостей майбутніх учителів. *Збірник наукових праць. Педагогічні науки*. Випуск LXXII. № 72. Т. 1. 2016. С. 86–91.
2. Боярський Д. Активізація діяльності наукових гуртків у Новій українській школі. *Витоки педагогічної майстерності*. 2023. № 31, С. 22–29. DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2023.31.283212>
3. Листопад О. А. Теоретико-методичні засади формування професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів : монографія. Одеса : ФОП Бондаренко М. О., 2015. 328 с.

4. Листопад О. А., Мардарова І. К. Модульний курс «Комп'ютерні технології в роботі з дітьми»: навч. посіб. для студентів зі спеціальності 012 «Дошкільна освіта». Одеса: Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2019. 192 с.
5. Листопад О. А., Мардарова І. К. Теоретико-методичні засади формування готовності майбутніх вихователів до використання інформаційно-комунікаційних технологій в організації пізнавальної діяльності дошкільників: монографія. Одеса: Букаєв Вадим Вікторович, 2021. 206 с.
6. Листопад О. А., Мардарова І. К., Гуданич Н. М. Використання wiki-технологій у професійній підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. 2023. Вип. 1 (51). С. 55–65. DOI: 10.31376/2410-0897-2023-1-51-55-65.
7. Листопад О. А., Мардарова І. К., Гуданич Н. М. Педагогічний супровід професійного становлення майбутніх вихователів засобами інформаційно-комунікаційних технологій. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. 2022. Вип. 3 (50). Ч. 1. С. 31–42. DOI: 10.31376/2410-0897-2022-3-50-31-42.
8. Нікітченко Л. Науковий гурток як засіб формування дослідницьких умінь майбутніх учителів біології. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2024. № 2. Том 12. С. 53–59. DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i2-008>.
9. Чжан Лей. Витоки усвідомлення піаністами пізнавальної ініціативи як навчальної категорії в українській філософії. *Наука і освіта: науково-практичний журнал*. 2014. №7/CXXIV. С. 184–187.

STUDENT SCIENTIFIC CLUB AS A TOOL FOR DEVELOPING COGNITIVE INITIATIVE OF FUTURE TEACHERS OF PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS

Lystopad Oleksii

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Preschool Education
State institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky»

Hudanych Nataliia

Teacher of the Department of Preschool Education
State institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky»

Introduction. The education system is currently undergoing intensive reform, new projects are being developed and implemented, and innovation processes are expanding. The need for active, creatively thinking people who are able to independently set and solve various non-standard tasks in difficult conditions is becoming apparent. In this regard, special attention should be paid to the problem of improving the quality of students' preparation for solving research problems. In order to solve this problem, student research clubs exist in higher education institutions. Research is an integral part of the educational process in higher education institutions. In this regard, the formation and development of student research clubs is very important for every higher education institution. Their activities are aimed at stimulating cognitive activity and initiative, developing research skills, forming the ability to solve professional problems independently, and supporting students' creative self-realization.

Purpose. To analyze the peculiarities of organizing a student scientific club as a means of developing the cognitive initiative of future teachers of preschool education institutions.

Methods. In order to solve the research problems, a set of theoretical methods of pedagogical research was used: analysis, synthesis, induction, deduction, comparison, formalization, abstraction.

Results. The student scientific club is an important component of the organization of research work of future educators, as it creates a platform for the development of their scientific, research and professional skills. The student scientific club provides an opportunity to study the latest research in the field of pedagogy, psychology and education, discuss current issues of education and upbringing, which allows future educators to expand their theoretical knowledge. Based on the categorical analysis, it can be stated that a student research club is an organizational form of student work in higher education institutions that brings together people interested in in-depth study of a particular field of knowledge, research and professional development. The analysis of scientific literature has shown that the main purpose of a student scientific club is to create conditions for intellectual development, formation of research skills, and involvement of students in research activities and creative research. The author establishes that the main functions of a student scientific club are: organization of scientific research on specialized topics; participation in conferences, seminars, round tables; holding discussions, lectures and master classes; stimulation of students' scientific activity; exchange of ideas and experience between participants. It is proved that information and communication technologies help to ensure interactivity and flexibility in the organization of research work of students.

Originality. The student scientific club is considered as an effective tool for involving students in research work. The essence of the concept of student scientific club is defined. The main functions of the student scientific club are determined. The purpose and tasks of the student scientific club «Development of initiative: from a higher education student to an educator» are described. The experience of the student scientific club «Development of initiative: from a higher education student to an educator» is described. Traditional and innovative forms of student research organization are presented. The features of the use of information and

communication technologies in the organization of the student scientific club are presented. The use of information and communication technologies in organizing the work of the student research club opened up new opportunities for developing students' initiative, shaping their creative potential and preparing them for modern challenges in their professional activities.

Conclusion. The study concluded that working in a team helps develop the ability to cooperate, exchange ideas, and organize joint activities. Students develop public speaking and presentation skills. Participation in a research club makes a student stand out among other graduates, demonstrating their active position, research skills, and ability to grow professionally. Students are inspired to continue their studies, participate in grant projects, and write term papers and master's theses based on their own research. Thus, the activities of the scientific club not only contribute to the formation of professional competence, but also stimulate the development of leadership skills, creativity, and readiness for innovation, which are key components of a successful educator in modern preschool education.

Key words: student scientific club, research activities, development of cognitive initiative, information and communication technologies.

References

1. Bilostotska, O. V. (2016) Naukovyi hurtok yak zasib formuvannia profesiinykh yakostei maibutnikh uchyteliv [Science club as a means of forming professional qualities of future teachers]. *Pedahohichni nauky – Pedagogical sciences*, 1(72), 86–91. [in Ukrainian].
2. Boiarskyi, D. (2023) Aktyvizatsiia diialnosti naukovykh hurtkiv u Novii ukrainskii shkoli [Activation of scientific circles in the New Ukrainian School] *Vytoky pedahohichnoi maisternosti – Origins of pedagogical skills*, 31, 22–29. [in Ukrainian].
3. Lystopad, O. A. (2015). *Teoretyko-metodychni zasady formuvannia profesiino-tvorchoho potentsialu maibutnikh vykhovateliv navchalnykh zakladiv [Theoretical and methodological principles of formation of professional and creative potential of future educators of preschool educational institutions]: monohrafiia*. Odessa : FOP Bondarenko M. O. [in Ukrainian].
4. Lystopad, O. A., & Mardarova, I. K. (2019). Modulnyi kurs «Kompiuterni tekhnolohii v roboti z ditmy» [Modular course «Computer technology in working with children»] :navchalnyi posibnyk. Odessa : Publisher Bukaev Vadim Viktorovich. [in Ukrainian].
5. Lystopad, O. A., & Mardarova, I. K. (2021). *Teoretyko-metodychni zasady formuvannia hotovnosti maibutnikh vykhovateliv do vykorystannia informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii v orhanizatsiï piznavalnoi diialnosti doshkilnykiv [Theoretical and methodological principles of forming the readiness of future educators to use information and communication technologies in the organization of cognitive activity of preschoolers] :monohrafiia*. Odessa : Publisher Bukaev Vadim Viktorovich. [in Ukrainian].
6. Lystopad, O. A., Mardarova, I. K., & Hudanych N. M. (2023). *Vykorystannia wiki-tekhnolohii u profesiinii pidhotoviti maibutnikh vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity [Using wiki-technologies in the professional training of future teachers of preschool educational institutions]. Visnyk Hlukhivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Oleksandra Dovzhenka – Bulletin of Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University*, 1 (51), 55–65. [in Ukrainian].
7. Lystopad, O. A., Mardarova, I. K., & Hudanych N. M. (2022) Pedahohichniy suprovîd profesiinoho stanovlennia maibutnikh vykhovateliv zasobamy informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii [Pedagogical support for the professional development of future educators using information and communication technologies] *Visnyk Hlukhivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Oleksandra Dovzhenka – Bulletin of Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University*, 3(50), 31–42. [in Ukrainian].
8. Nikitchenko, L. (2024) Naukovyi hurtok yak zasib formuvannia doslidnytskykh umin maibutnikh uchyteliv biolohii [Scientific club as a means of forming research skills of future biology teachers]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 12(2), 53–59. [in Ukrainian].
9. Zhang Lei (2014) Vytoky usvidomlennia pianistamy piznavalnoi initsiatyvy yak navchalnoi katehorii v ukrainskii filosofii [Origin of pianists' understanding cognitive initiative as training category in ukrainian philosophy] *Nauka i osvita: naukovo-praktychnyy zhurnal – Science and education: scientific and practical journal*, 184–187. [in Ukrainian].

Авторське право ©2025 автори, всі права захищено. Автори погоджуються, що ця стаття залишається у відкритому доступі на умовах Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

Отримано редакцією 29.01.2025 р.
Прийнято редакцією 29.02.2025 р.
Опубліковано 30.04.2025 р.